

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פר' שמיני - פרה תשפ"ב

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני כניסת ויציאת השבת:

ירושלים - 18:18 | 19:30

תל אביב - 18:34 | 19:33

חיפה - 18:27 | 19:32

טבריה ומגדל - 18:31 | 19:31

באר שבע - 18:35 | 19:32

פרה אדומה ומיתת צדיקים

לפרשת פרה אלא "לפי שהיא טהרתן של ישראל", לכן הקדימו את פרה לפרשת החודש. וצריך להבין את הרעיון העמוק הזה.

אגב, השנה כל עניין הפרשה שלנו, פרשת 'שמיני', ממש עוסק בר"ח ניסן, ביום השמיני להקמת המשכן, אחרי שבעת ימי המילואים.

והקדמה נוספת - פרשת פרה היא גם התחלה לפסח, אנחנו בתוך השלושים יום שקודם הפסח, ומה שאני רוצה לטעון הוא שהיא בעצם השיא של יציאת מצרים ומגמת הגאולה. ההגדה של פסח מסתיימת בפיוט שכל הילדים אוהבים - 'חד גדיא', ששרים אותו בכל מיני שפות. מן החיד"א זיע"א כותב (בשו"ת 'חיים שאל') נגד מי שניסה להתלוצץ על הפיוט הזה (על כך שאומרים אותו בשפות זרות ושזה לא פיוט אלא שמקורו הוא בכל מיני סיפורי עם של גויים¹). זה פיוט יחיד בארמית אבל הוא מאוחר יותר ולא נכתב בתקופת בבל, אלא כנראה מתקופת הרוקח. אז החיד"א אומר שמי שמזלזל בפיוט הזה צריך לנדוד אותו. וכשפיוט נכתב בארמית כשאף אחד לא דיבר ארמית זה מעניין ומצריך עיון.

סופו של הפיוט, מגמתו -

וְאַתָּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשָׁחַט לְמַלְאָךְ הַמָּוֹת...

יש שם בפיוט עשרה דברים, עשרה שלבים, מההתחלה, מהגדי, ועד לסוף, עד לקב"ה, ואז נעלמת טומאת המוות. בשבת שאחרי פורים אנו קוראים את פרשת פרה העוסקת אף היא בטהרה מטומאת המוות -

משל לכן שפחה שטינף פלטרין של מלך. אמר המלך תבוא אמו ותקנח את הצואה, כך אמר הקדוש ברוך הוא תבוא פרה ותכפר על מעשה העגל (במדבר רבה חקת יט, יח, ותנחומא חקת סי' כו)

כשאמא מנקה את צואת בנה זה הכיף הגדול שלה, זה 'ריח ניחוח' בעיניה, הריח של בנה הקטן (אבות, נא לא להיעלב, אבל כשהאבא מנקה הוא קצת מחפף...).

הצואה מופיעה גם בבבאיים -

השבת היא שבת פרה, השלישית מבין ארבע פרשיות. חז"ל אומרים -

א"ר אמרי למה נסמכה פרשת מיתת מרים לפרשת פרה אדומה, לומר לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת. (מועד קטן כ"ח.)

פרשת פרה אדומה מופיעה בחומש במדבר, בתחילת פרשת חוקת, אחרי פרשת קורח ולפני מיתתה של מרים. לכאורה בלי הקשר למה שלפניה ולמה שאחריה. באותו פרק, פרק כ', אחרי פטירת מרים מתרחש חטא מי מריבה שם נגזרת מיתה על אהרן ומשה ואחרי זה באמת מת אהרן. אני מבקש להתחיל את הלימוד במיקומה של פרשת פרה בתוך סדר ארבע פרשיות, אחרי פורים לפני ר"ח ניסן. מבין ארבע הפרשיות, האחרות די מובנות; 'שקלים' זה ברור למה היא מופיעה בר"ח אדר (שמשמיעין על השקלים, הקדימו שקליכם לשקליו של המן הרשע), גם 'זכור' ברור - זכרון מעשה עמלק שהמן הוא מצאצאיו בסמוך לפורים, ופרשת החודש - זה ר"ח ניסן, ושם מופיעות כל המצוות של פסח מצרים, קרבן פסח, ובהגדה של פסח - "יכול מראש חודש". זה ברור.

אבל למה מופיעה פה פרשת פרה? התשובה הפשוטה היא שבר"ח ניסן הוקם המשכן וכדי להיכנס אליו היה צריך להיטהר מטומאת מוות, אבי אבות הטומאה, וזה נעשה ע"י אפר פרה אדומה, וגם לדורות כדי להיכנס ולעלות לרגל ולהקריב קרבן לפסח צריך להיטהר. אך קשה, כי לפי זה היה צריך להיות שפרשת פרה תהיה אחרי ר"ח ניסן, כמו שהיה במשכן. כך שואל התלמוד הירושלמי. בר"ח ניסן הוקם המשכן וב' בניסן נעשה אפר פרה אדומה ע"י אלעזר על פי משה בפעם הראשונה, שאיתו היו יכולים ישראל להיטהר ולהיכנס למשכן, ולכן לפי הסדר ההיסטורי צ"ל שפרה תבוא אחרי פרשת החודש. ואם בר"ח ניסן לא עוסקים בהקמת המשכן, שהרי פרשת החודש מדברת על ר"ח ניסן הראשון, שבועיים לפני יציאת מצרים, שנה לפני הקמת המשכן, ואם כך פרשת פרה באה לומר לנו שצריך להיטהר לפני העליה לרגל - אז למה זה קשור לפסח? זה קשור לכל רגל אחר ויכול לבוא אחרי פרשת החודש. הירושלמי אף עונה - שראוי היה שהחודש יקדם

¹ החת"ס סופר פוסק שיש לומר אותו דווקא בשפה המדוברת והידועה למסובים, כדי שהילדים יישארו ערים ויבינו במה עוסקים. טעם אחר שאמרו

- כדי שהכהן השורף את הפרה יראה את המקדש ויעשה זאת כנגד ההיכל. אבל זה נעשה בחוץ, זה הדבר היחיד שנעשה חוץ לשלש מחנות.

זה דבר פלאי - אם תפקיד הקרבנות הוא לכפר על חטאים, עוונות, שגגות, על אשמות, הרי תפקיד פרה אדומה בכלל לא לכפר. היא מכפרת אמנם על חטא העגל אבל מבחינה הלכתית, פונקציונלית, היא מטרת מאבי אבות הטומאה. בעצם, כל טומאה בעולם היא מציאות של מוות, של איטום (אותיות טמ"א). החל מהטומאות הקלות של טומאת זיבה וטומאת נידה וטומאת שכבת זרע - כל טומאת אדם מתארת מצב של חוסר חיוניות, חוסר חיים. כשחיות הולכת לאיבוד יש רמה מסוימת של טומאה. אבי אבות הטומאה הוא המוות עצמו, והוא מגיע לעולם בשני שלבים; שלב ראשון כאשר האדם אכל מעץ הדעת. אז גלינו מגן עדן ומאז אנו צריכים לעבור את כל המסלול פה, מחוץ לגן, עד שיחדש ימינו כקדם. זה לא בדיעבד - הקב"ה נתאוה שתהיה לו דירה בתחתונים והוא מוריד אותנו לפה, לעולם מוסתר מאלוקות, כדי לגלות את הדירה - אבל בגלל הנתק, ההסתר יש פה אגו, יש מציאות של מוות. מציאות של יש. לאחרונה דיברנו על ממלכת היש ועל ממלכת האין² - כשמפרקים גוף של אדם, גם אם זה נעשה ע"י מנתח מומחה, אי אפשר לחבר אותו חזרה בחיותו - כי חסר האין, הנשמה פורחת. כל חומר עומד להיגמר, מתבלה, ומה שמחיה אותו הוא ה'אין'. "מבשרי אחזה אלוה-ה". העולם של ימינו כבר חושב שהוא יודע הכל, אבל הוא יודע שהוא לא יודע כלום, שאין לו שום השגה, על מה שמחיה אותו. על האין. השבת היא כמובן גם שבת פרשת שמיני שעוסקת בחטאים של נדב ואביהוא. לא נכנס כעת לחטאים של נדב ואביהוא, אבל נשים לב שכל הפרשה שקדמה לה, פרשת צו, מלאה בציווים - את המשכן בנו כמו שציווה, כמו שמשך ראה כך ציווה, ובצאל עשה כמו שציווה, הכל כפי הציווי - ואז מגיעים נדב ואביהוא, הגדולים ממשך ואהרן, אבל הם מקריבים 'אש זרה אש לא ציווה' - וזה הסוף. הם מתים. האש הכי גדולה, האקסטזה הכי גבוהה, כשהיא באה ממני ולא בטלה אל ציווי האל, אין לה מה שמחיה אותה - זה מוות. האני בא מהאין - "מאין - יבוא עזרי".

בפרשת שקלים התחלנו בהבנה הזו. תפסנו שכל אחד מאיתנו הוא רק מחצית.³ ואז בהפטרות של פרשת זכור נתקלנו בחטאו של שאול, האיש הגדול הזה, משכמו ומעלה, גבוה מכל העם, בחור וטוב, שהיה בטוח באמת ובתמים שהוא עשה את דבר ה'. זה עמוק מאד. עברנו שם את ההבנה שמה שעמלק רוצה לעשות לי, "אשר קרך בדרך", הוא לנתק בין ממלכת האין לממלכת היש - וזה הדבר מה שמחיה אותי. 'יש מאין' אין פירושו שאני יש ומה שמעבר הוא אינו, זו הבנה של הבל. גם לא רק ש'אני' הוא המושג וה'אין' זה הדברים הם בלתי מושגים. זה נכון אבל יש עוד שלב - שהיש חי בגלל האין. האין מחיה את היש. שהכל נהיה בדברו - ברגע זה הכל נהיה בדברו, בכל רגע ורגע.

ויהוילע היה לבש בגדים צואים ועמד לפני המלאך. (זכריה ג', ג')

יהושע הכהן הגדול לבוש בגדים צואים, בגדים שאתה לא יודע איך להיפטר מהריח שלהם, מתופעת הלוואי של האכילה (דבר חיובי). "ואתה הקב"ה ושחט את מלאך המוות" - צריך את הקב"ה שישחט את מלאך המוות. סיפור הפרה האדומה היא איך אפשר להטהר ולהשתחרר מטומאת המוות, ומיתת צדיקים אף היא מכפרת. אלו נושאי השיעור שלנו.

הפרה מכפרת על חטא העגל, שהוא הבגדים הצואים שלה. אחרי חטא העגל משה רבנו גילה שהקב"ה לא באמת התכוון לחסל את עם ישראל ושהוא סולח לנו, נותן לנו לוחות שניים, אבל הוא כן השאיר עונש - "וביום פקדי ופקדתי". אין לך פורענות שאין בו מעוון העגל. זה הבגדים הצואים שהריח שלהם נשאר לתמיד. אין לך פורענות שאין בה קצת מחטא העגל וצריך את אמא שתבוא ותקנח את צואת בנה. מי זו האמא? בבניאים לפעמים האמא זה הקב"ה ("כַּאֲשֶׁר אָמַן תִּתְנַמְנָם בְּ אֶזְבִּי אֲנַחְמֶכֶם וּבִירוּשָׁלַם תִּתְנַחֲמוּ", ישעיהו ס"ו, י"ג), אבל בחז"ל ובשיר השירים האמא זו כנסת ישראל -

צִאֲנָה וְרֵאֲינָה בְּנֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לְוֹ אֲמֹ בָּיִת חֲתַנְתָּ וּבָיִת שִׁמְחַת לְבֹו (שיר"ש, ג', י"א)

המשנה האחרונה בתענית מביאה שיום חתונתו הוא מתן תורה, ויום שמחת לבו הוא בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו. אבל מתן תורה הוא יום הכיפורים, לא שבועות - המלך שלמה הוא המלך שהשלום שלו, הקב"ה, ואמו היא זו עטרה אותו בכתר, וזו היא כנסת ישראל. זו האמא שצריכה לבוא ולקנח את צואת הבן.

אני רוצה להמשיך "לזרוק" עוד כמה דברים לאויר ובסוף הכל יתחבר. גם בחד גדיא יש בן ובא. האבא קונה לבן את הגדי, למרות ש-'זבין' בארמית זה מכר ולא קנה, אז צריך להבין האם האבא קנה לבנו את הגדי או מכר לו. נחזור לזה עוד בהמשך ונתחיל בסיפור פרה אדומה.

עשר פרות היו לאורך ההיסטוריה בסה"כ, אומרים חז"ל ומביא את זה הרמב"ם -

...ותשע פרות אדומות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשנייה. ראשונה עשה משה רבינו, שנייה עשה עזרא, ושבע מעזרא עד חורבן הבית, והעשירית עושה המלך המשיח מהרה יגלה אכ"ר. (רמב"ם הל', פרה אדומה ג', ד')

פרה אדומה איננה קרבן, והשוני המהותי הוא שהיא לא נקראת קדשי מזבח. היא לא נעשית בהר הבית אלא במורדות הר הזיתים, הר המשחה, מול קדש הקדשים, ובמשכן במדבר הייתה נעשית חוץ לשלש מחנות. המשכן וחצרו נקרא מחנה שכינה, המעגל השני הוא מחנה לוי והמעגל השלישי הוא מחנה ישראל - את המצורע משלחים ג"כ חוץ לשלש מחנות, ושם עושים את הפרה האדומה, מול קדש הקדשים. לכן בבית המקדש היה כבש שיצא מהר הבית מזרחה לכיון הר המשחה, מול גת שמינים של היום, ושם הייתה המערכה הגדולה, גבוהה

³ אחרי שבת שקלים ולפני שבת זכור היתה 'שבת הפסקה', כדי שנתבונן ונפנים את זה.

² ע"י שיעור "מלחמת זכירה לה' בעמלק מדר דר", שבת זכור תשפ"ב.

הפנימית זה נקרא "קליפת נגה". יש דברים שאין לי אפשרות להפוך אותם - את החזיר, למשל, אי אפשר להפוך לסעודת מצווה. מספרים על שבתאי צבי שר"י, שהיה עושה 'סעודות מצוה' של אכילת חֶלֶב. לא שומן אלא חלב - בדווקא. שמו בפרטי היה 'ברוך' והיה אומר על עצמו 'ברוך מתיר איסורים' - כי אם הוא משיח, לשיטתו, אז הוא יכול להעלות גם את המוות למקומו העליון. אין יותר חטא, הוא יכול להעלות הכל... הרמב"ם אומר בהל" מלכים (סוף פרק י"א) על משיחי השקר והדימיון - "ודימה הוא שהוא משיח..." עד שראינו מה באמת הוא עשה, אותו האיש - לא נגמר אז המוות, זה לא קיבוץ גלויות. בדיוק להיפך, אבל התפיסה של אותו אחד היתה "ברוך מתיר איסורים" - וזו סכנה גדולה כל כך.

יציאת מצרים זה קרבן פסח - 'בעבור זה' - בעבור שאקיים מצוותיו, בשעה שמצה ומרור לפניך, וכפי שמסביר רש"י, אני לא אוכל מצה ומרור כדי לזכור את יציאת מצרים אלא יצאתי ממצרים כדי לקיים את מצוותיו, כדי לאכול מצה ומרור, כדי שיהיה לי כח במאבק הזה שבין ממלכת היש לממלכת האין. בל נטעה - זה מאבק טוב, מאבק מחייה. המאבק הזה מגיע בעשירות - עשר המכות, עשרה מאמרות, עשרה דורות, והעשירית עושה המלך המשיח מהרה יגלה. יש תקופה ארוכה של חושך, של חורבן, שאין בה פרה אדומה שתטהר. משיח עושה מה'בלבלות' שלנו, מהחיכוכים, מהחושך והאור שמשמשים בערבוביה, מהטוב והרע. יש הרבה הסתרות בדרך. בפיוט חד גדיא רק העשירי הוא הקב"ה.

לכן פרה אדומה בניגוד לכל הקרבנות לא נעשית על המזבח בתוך המקדש. כי מה שחטאתי היה בשוגג, במסגרת מה שאני יכול לתקן, אכלתי חלב בשוגג למשל - אבל אי אפשר לתקן את המוות עצמו. בשביל זה צריך אור כל כך גדול. בשביל זה צריך איש טהור עם כל הדברים המיוחדים של פרה אדומה. זה נעשה בהר המשחה - לשון משיח. וכבש הולך מפה לפה. אסור להקריב שם קרבן, זה שחוטי חוץ, אבל דווקא מחוץ לשלש מחנות אפשר לטפל בטומאת המוות ולהרים את שלוש הקליפות הטמאות. דווקא שם. לשם מגיע הכהן השורף את אפר הפרה ולוקח את האם שמכפרת על החטא שהביא לעולם את המוות.

הרב קוק בתחילת ספר אורות אומר -

לולא חטא העגל היו האומות יושבות ארץ ישראל משלימות עם ישראל ומודות להם, כי שם ד' הנקרא עליהם היה מעורר בהן יראת הרוממות, ולא היתה שום שיטת מלחמה נוהגת, וההשפעה היתה הולכת בדרכי שלום כבימות המשיח. (אורות המלחמה ד')

נתרגם - לולא חטא העגל היה יורד משה רבנו מהר סיני עם הלוחות הראשונות ב"ז בתמוז, והיינו נכנסים לארץ ישראל, ולא היו מרגלים ולא היה מוות. מאיפה אני יודע? מה שקרה לאדם הראשון בחטא הראשון, קורה אחרי עשרים ושש דורות בהר סיני, שכמעט פרחו נשמתם והקב"ה החיה אותם בטל של תחיה. כל העולם חי - קול גדול ולא יסף, פסקה אז זוהמתן, פסקה זוהמת הנחש, ולולא חטא העגל היו אותם עשרים וששה דורות מגיעים לנקודה הזו שהיא מעמד הר סיני ושצריך לזכור אותה כל יום בזכירות -

את העולם שנברא בעשרה מאמרות מבקשים הרבה פעמים לנתק מהאלוקות - עשרה דורות מאדם עד נח ומנח ועד אברהם (ע"י שם ברש"י על הפרשה שמסביר את הענין), ואז בעשרה ניסיונות נתנסה אברהם כדי להחזיר את האין לעולם, אל המאמר שלו. מקור העולם הוא לא האני, האגו, אלא ה'אני' במובן של האין. אני זה הנשמה שלי, האלוקות שבי - זה מה שמחיה את היש. וזוהי פרשת פרה אדומה שכדי להגיע אליה אחרי 'זכור' עוברים את פורים - שם ממלכת היש מגיעה שם לשיאה התפלצתי, המן הרשע מצליח לקחת את אחשוורוש מלך העולם הגדול פה, זה שמצליח להסתיר את שם ה' בכל המגילה ושהחליט למגר את העם הזה שבא לעולם ושמצביר כל הזמן שהאין הוא המחיה את היש.

הלשון שהוא משתמש בה היא מדהימה; "ישנו עם אחד" - ניבא אותו רשע ולא ידע מה ניבא. והוא צודק, זה נכון, יש רק עם אחד שהוא יש, הכל כלה והם יש. לא בגלל עצמם אלא כי הם אלוקות. למדנו את זה כבר מהפסוק זכור, שם שמואל אומר - "נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר וְלֹא יִנָּחַם" (שמו"א ט"ו, כ"ט), כשבא לשסף את אגג ששאלו השאיר בחיים יחד עם הצאן. ולמה הוא השאיר אותו? כי הסברה שלו אמרה שהאקסטזה שעם ישראל יגיע אליה בהקרבת הצאן הזה כקרבות לה' תהיה פלאי פלאות. וזה בדיוק מה שעשו נדב ואביהוא בהביאם אש זרה. זו הזרות של האש - 'אשר לא ציווה'.

נדב ואביהוא - איזה שמות אלו! הרי כל המשכן בא מהתנדבות, נדב. נדיבות והבאה - אביהוא. והם קרובים היו ממש וואהרן, אבל יום הקמת המשכן, כמו יום חנוכת המזבח הראשון, בעקדת יצחק, העקרון שלהם זהה - "עקדני ידי ורגלי" (תנחומא וירא כ"ג), כדי שכל ממלכת היש תתחיה מהאין. "מאין - יבוא עזרי!"

ואחרי 'זכור' באה פרשת פרה, כי ההכנה לפסח אינה רק הכנה ליציאת מצרים. יציאת מצרים היא דבר חשוב מאוד - אבל זה רק שלב א'. יצאנו ממצרים, ממ"ט שערי טומאה, 'והים ראה וינוס' וכו' - אבל עמלק לא הלך לישון ולא הניח לנו. הוא רק התעורר. ולכן בכל יום צריך לעסוק ביציאת מצרים.

יציאת מצרים היא ההתחלה. זה היום בו נאמר לפרעה - 'אתה לא תצליח למגר את נצח ישראל. העם הזה ממשיך, הוא אינסופי', ועכשיו הוא מתקדם לתחנה הבאה - לגאולה.

ממשה ועד עזרא היתה פרה אחת, ומעזרא ועד סוף בית שני - שבע פרות, ומאז אין פרות והעשירית שתטהר את העולם מטומאת המוות יעשה מלך המשיח מהרה יגלה. לא כתוב 'יעשה' אלא 'עושה', כי כל מה שאנחנו עושים בגלות הזו היא לגלות את החיות שלנו מהקב"ה, וכשנפיע בעולם את האלוקות - כולנו נחיה, אך העולם מנסה להסתיר את האלוקות, והמאבק הזה ייצור את האור הגדול. אי אפשר להתעלם מהמאבק. זה מאבק בין שתי הנפשות, "כי אתה תאיר נרי ה' א-להי יגיה חשכי" - זה לא חושך, זה כמו גוף חשוך שמואר מהגוף שמעליו. זו קליפת 'נגה'. רק הוא יכול להאיר את הלילה (יגיה ל' נגה).

זוהי ההבדל בין הקרבנות לבין פרה אדומה. הקרבנות באים בתוך המשכן, על המזבח, והם באים להרים את המציאות שאני יכול לפעול בה. זה מרחב התמרון שלי בעולם. בשפה

אני מנסה להסביר את התחושות אבל מתקשה - זה היה מפגן טהור של ממלכת האין בממלכת היש, בתוך כל מערביות הזו שהפכנו להיות שבויים שלה, נרצעים. פתאום עולם שלם שיש לו מושא הערצה לא לתואר, גם לא לגאונות - אלא להתמדה! אף אחד לא חשב בכלל לומר או לחשוב על "חבל שעם כל הגאונות שהייתה לו הוא לא השקיע את זה בענייני רפואת העולם, פתרונות ביטחוניים או מדע", זה אפילו לא עלה במחשבה, כי הרגשת שאתה פוגש את הנשמה עצמה, את מקור החיים. ובכלל לא הפריע שמעולם לא פגשתי אותו כי הרגשתי שעכשיו באתי לבקר אותו. הזוה"ק מביא -

דצדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי (זוה"ק ח"ג, ע"א, ב')

הצדיק שנפטר מהעולם מצוי פה יותר מאשר בכל העולמות, והשאלה שלי היתה רק איך אני ממשיך את זה עכשיו? איך אני נדבק בחיות הזו?

לחד גדיא נכתבו עשרות או מאות פירושים. ראיתי במדרש רבה בסוף פרשת עקב, והחסד לאברהם על ההגדה של פסח מביא שזה הפשט -

רבנן אמרי למה הדבר דומה למלך שקדש מטרונה בשתי מרגליות [נ"א - בשני זוזים, שני כתרין], אבדה אחת מהן, אמר לה המלך אבדה אחת שמרי את השנייה. כך קדש הקדוש ברוך הוא את ישראל בנעשה ונשמע, אבדו את נעשה, שעשו את העגל, אמר להן משה, אבדתם נעשה, שמרו נשמע, הוי שמע ישראל. (דברים רבא עקב י')

החת"ס סופר למה זה מופיע פעמיים - 'חד גדיא, חד גדיא? כולם שרים את זה פעמיים. והוא אומר - החתול, אחרי שהוא אכל את הגדי משוכנע שהגדי מת, אבל הוא לא יודע שיש עוד גדי. הוא לא יודע שתורה וישראל זה אחד. וכך ההסתרות ממשיכות עוד ועוד, וכל 'יש' נמדד על פי החוזק שלו, הכלב אוכל את החתול והמקל את הכלב. אמר המשורר -

השמש זרחה, השטה פרחה והשוחט שחט. (ח"נ ביאליק, בגיא ההריגה)

הוא דיבר על הפרעות שהיו נגד עם ישראל. זה נראה כאילו לא יוצאים מזה. אבל זה רק החלק הראשון.

כל סיפור ליל הסדר נחלק שני חלקים. הראשון הוא איך אני יוצא ממצרים, ואז עוברים ל-"שולחן עורך", ומסתיים החלק הראשון של ההלל ואז מגיע החלק הבא שעוסק בגוג ומגוג, ב"נשמת כל חי תברך", ב"אחד אלוקינו שבשמיים ובארץ", ובשיא - "ואתא הקב"ה ושחט למלאך המוות".

איך? "והעשירית עושה המלך המשיח מהרה יגלה". אבל איך אני עושה שמהרה יגלה? - 'חד גדיא חד גדיא דזבין אבא בתרי זוזי'. חשבתי לומר שאין הכוונה רק לגדי שאבא קנה. חז"ל אומרים שכאשר נתן לנו הקב"ה את התורה הוא אמר - "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו", 'לקח' זה מהמילה מקח, ממכר, יש לך מוכר שכשהוא נותן את המכר אז הוא שמח והקונה עצב, לפעמים זה הפוך. ופה בא הקב"ה ואומר - אני מכרתי לכם את התורה - קחו אותי עמה. אני נמכר עמה. זה אני. "יש לך מקח שמי שמכרו נמכר עמו". הם אומרים את זה על הפסוק "ויקחו לי תרומה". אומר שם הזוה"ק, 'תרומה'

רַק הַשְּׁמֵר לָךְ וְשָׁמַר נִפְשְׁךָ מֵאֵד פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת הַדְּבָרִים אֲשֶׁר רָאוּ עֵינֶיךָ וּפֶן יִסּוּרְךָ מִלְּבָבְךָ כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בְנֵיךָ. יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ לְפָנַי ה' אֱלֹהֶיךָ בְּחַרְבֶּךָ ... (דברים ד', י')

שם, ברגע הגדול הזה בא הקב"ה ובאו מלאכי השרת ושאלו מה לילוד אשה בינינו, ואז-

דרש ר' סימאי בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ששים ריבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל קשרו לו שני כתרים אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע... (שבת פ"ח.)

וכך עולמות המחשבה הדיבור והעשייה, אני וכולנו היינו כל אחד מישראל.

...וכיון שחטאו ישראל ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום... (שם)

אגב, כשקיבלנו באו ששים ריבוא מלאכים וכשחטאו ישראל - גם המלאכים התפרקו לשניים, הכל התפרק. זה מה שכתוב בפסוק - "ויתנצלו ישראל את עדיים", וכשהם איבדו את הכתרים הגיע לעולם מצב החטא, חזר המושך. וכן ממשיך המדרש על הפסוק ואומר -

אמר להן משה - אבדתן נעשה, שמרו נשמע (דברים רבה, ג', י')

אין הכוונה "אין דבר שאיבדתם את הנעשה, לפחות תשמרו את הנשמע", אלא כשתהיו מחוברים אל התורה הקדושה, אל האלוקות, אז המאור שבה יחזיר אותנו אל המוטב.

פרה אדומה לא נשרפת היום ואין לנו את אפרה. על זה אומרים חז"ל את המשפט - מה פרה אדומה מכפרת על העגל אף מיתת צדיקים מכפרת, כי מיתת צדיקים זו הפגישה שלנו עם אותן התגלויות של אותו צדיק, של אותו אדם גדול. אני אומר את זה אחרי החוויה המכוננת שעברתי השבוע בהלווייתו של ר' חיים קנייבסקי זצ"ל. הלכתי עם מאות אלפי יהודים אך הרגשתי שמעולם לא הייתי ביום כל כך פנוי ברחובות. הכל היה פתוח - לרוחב ולגובה. אני לא מדמיון. ואני חושב שהייתי בין היחידים שם שמעולם לא זכיתי להיפגש איתו או להיכנס אליו. זו היתה תחושה שאתה הולך וכל עולם היש עומד מלכת כדי לקבל חיות מעולם החיים - "ואתם הדבקים בה' אלוקים חיים כולכם היום". 'ר' חיים כולכם היום'. זו לא היתה הלוויה של אדם שהשפיע מכח משהו 'יש'. יהודי שהמקצוע שלו היה - אברך. חשבתי לעצמי, כשהילדים שלו הלכו לבית ספר ושאלו אותם מה אבא שלכם עובד, מה הם ענו?

בהליכה המדהימה מתחנת הרכבת של בני ברק, במתיקות, בשקט, במפגן תרבותי הכי גדול שיש, ניסיתי לחשוב אם כבר חוויתי משהו דומה, והייתי בהלווייתו של גדולי ישראל, והכי דומה לזה אני חושב שהרשתי במצעד צה"ל של יום העצמאות אחרי מלחמת ששת הימים. מאז לא ראיתי את התמימות הזו, את התחושה שעם ישראל חוזר לירושלים, זו היתה חוויה לאומית הכי גדולה, התאחדות של כל היש - כל הרבנים, הרכבות, הדוקטורים וכולם נוסעים לשם. ומי הוא היה ר' חיים? ישב ולמד וברך את כל ישראל בשם הלימוד הזה - והחיה אותי.

אני חי, אבל ממלכת היש לפעמים חוסמת אותי, הרבה פעמים, הרבה מדי פעמים.

שלושים יום קודם הרגל כתוב ששואלים ודורשים בהלכות החג. ומופיע בפוסקים ששלושים יום קודם פסח זה פורים ולכן בסעודה פורים צריך לעסוק בהל" פסח. האמת, אני לא תמיד מצליח - מה באו להכשיל אותנו עם זה?...

אבל חשבתי לעצמי שהעיסוק בפסח שלשים יום לפני כן הוא עצם סעודת הפורים. כי פסח זה להבין בשכל איך מתחילים לצאת מפרעה, ופורים זה להגיע לעד דלא ידע ולהבין איך הקב"ה שולט את מלאך המוות. כך מתחילים להכין את פסח.

כשאתה מבין שזה היעד, זה ה-WAZE, זה לא איזה פיוט שבא ממקום חיצוני אלא זה היעד של כל ההגדה, ש"ואתא הקב"ה ושחט את מלאך המוות", ושנבין את זה בכל שפה שהיא, ובעיקר כדי שהמלאכים לא יבינו כי זה העסק שלי ושל ר' חיים. זה בקיטון אחר, בקיטון של אלה שצריכים להיטהר גם מהקליפות הטמאות שלהם, בקיטון של אלה של "יהי בנסוע הארון", והם הולכים שם ויודעים שהמלך המשיח עושה את הפרה העשירית ומשם הם מקבלים את כח חיותם ואז מתחילים להכין את עצמנו ל"מהרה יגלה".

זכותו וזכותם של הצדיקים יגן עלינו ועל כל ישראל ונזכה מהרה למהרה יגלה.

זה אותיות תורה ו-מ', תורה שניתנה בארבעים יום - ויקחו אותי אתם, 'ועשו לי ארון עצי שיטים' - עשו לי קיטון אחד כדי שאוכל לדור עמכם.

המדרש המפורסם והמדהים מביא -

משל למלך שהיתה לו בת יחידה, בא אחד מן המלכים [נ"א - בן כפר] ונטלה, ביקש לילך לו לארצו וליטול לאשתו, אמר לו בתי שנתתי לך יחידת היא, לפרוש ממנה איני יכול, לומר לך אל תטלה איני יכול לפי שהיא אשתך, אלא זו טובה עשה לי, שכל מקום שאתה הולך קיטון אחד עשה לי שאדור אצלכם, שאיני יכול להניח את בתי. כך אמר הקב"ה לישראל, נתתי לכם את התורה, לפרוש הימנה איני יכול, לומר לכם אל תטלוה איני יכול, אלא בכל מקום שאתם הולכים בית אחד עשו לי שאדור בתוכו, שנאמר ועשו לי מקדש. וגו'.

זה אותו מלך שבתו התאהבה בבן הכפר והתחתנה איתו, כלומר בן הכפר צריך למלוך בעולם, הקב"ה הוא האבא, והוא רוצה לתת לאותו בן כפר, את הכלה, את הגדי, והוא מוכר לה אותו בתרי זוזי (יש מי שאומר שזה תורה שבכתב ותורה שבע"פ), ואת עצמו הוא מוכר לו איתה יחד, בתו היחידה, אין לו בעולם חוץ ממנה עוד שום דבר, אין לו כלום חוץ ממנה, ופתאום בא בן כפר ורוצה לקחת אותה ממנו, מה אעשה? אבל 'זו טובה עשה עמי כל מקום שתלך לשם עשה לי קיטון שאוכל לדור שם'.

מאז שחרב הבית אין מקדש, 'והמלך המשיח עושה פרה אדומה'. בהלוויה ביום ראשון הרגשתי שהקיטון האחד - זה החדר וחצי של ר' חיים ברח' רשב"ם בבני ברק. לא הצלחתי להתקרב לשם בכלל, אבל לא הייתי צריך. כי הכל היה קרוב - זה היה מעל המקום, מעל הזמן, אתה בתוך. "קיטון אחד עשה עמי שאוכל לדור אצלכם".

אני חושב שזה מה שעושה פרשת פרה גם במיקומה בתורה. היא מופיעה במקום לא קשור, אלא לצד מות מרים, מות אהרן ולגזרה למותו של משה. כי לפעמים נדמה לנו שאם היינו חיים בזמנים שמרים אהרן ומשה הובילו אותנו, ויש באר, ועמוד ענן, ומן שיורד ורואים את משה - אה, גם אנחנו היינו ברמה רוחנית אחרת! - לכן הצמידה התורה את מיתת הצדיקים לפרה אדומה לומר לך שהמלך המשיח "עושה". אם אין משה אהרן ומרים - יש את הקיטון של המקום שבו הכח שבתוכך. הוא לא נובע מהמקצוע שלך, אין לו מקצוע. הוא לא היה אפילו לא ראש ישיבה או מורה - אברך. מתמיד. יש כל כך הרבה חשק לחפש במילון שלנו תארים, 'שר התורה', 'מרו' וכו', וזה מאד מובן - לנסות להלביש את הדבר שקיים בי, זה הקיטון שלי, הרי את מה שר' חיים עשה גם אני עושה - רק עם מאה מיליון אלף רגל גבוה יותר. כלומר, אנחנו באותו דבר, אני מרגיש שמזה

השיעור מוקדש לע"נ
 מרת **פיליפה** בת **אברהם** ע"ה
 ולע"נ
 מרן **הרב שמריהו יוסף חיים** ב"ר **יעקב**
ישראל קניבסקו זצ"ל
 להקדשת שיעורים ניתן לפנות בהודעת וואטסאפ
 לעמנואל - 054-7500516